

INFORMACJA

z wykonanego zadania na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej

Tytuł zadania: „ <i>Analiza zmienności cech użytkowych i reprodukcyjnych oraz jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji wybranych rodów gęsi, na przykładzie maksymalnie: 250 sztuk gęsi rypińskich (Ry), 250 sztuk gęsi garbonosych (Ga) i 250 sztuk gęsi pomorskich (Po)</i> ”
Lp. 14 w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa (Dz. U. poz. 1170 z późn. zm.)
Okres realizacji: 2017 r.

Głównym celem realizacji zadania na rzecz postępu biologicznego w produkcji zwierzęcej było dokonanie analizy zmienności cech użytkowych i reprodukcyjnych oraz jakości jaj wylęgowych gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po).

Dodatkowym celem przeprowadzonych badań była aktualna charakterystyka rasy jako rodu hodowlanego gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po).

W związku z wystąpieniem na terenie Polski w IV kwartale 2016 roku ognisk wysoce zjadliwej grypy ptaków, gęsi utrzymywano w okresie od 03.12.2016 r. do 10.04.2017 r. w zamkniętych obiektach budowlanych (Rozporządzenie MRiRW z dnia 20 grudnia 2016 w sprawie Zarządzenia środków związanych z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków, Dz. U. z 2016 r. poz. 2091, §1.1 p. 2a). Ptakom stopniowo skracano/wydłużano dostęp do wybiegu i odpowiednio regulowano długość dnia świetlnego oświetleniem sztucznym.

Badania były realizowane, w okresie wychowu i w okresie produkcji nieśnej stada, na hodowlanych populacjach ww. rodów gęsi, na przykładzie maksymalnie 250 sztuk w każdym stadzie.

Przydomowy chów gęsi w gospodarstwach wiejskich ma bardzo długą tradycję. Odchowiano ptaki o różnym pochodzeniu filogenetycznym, między innymi gęsi: garbonose, rypińskie i pomorskie (fot. 1-4). Ptaki pierwszej wymienionej populacji wywodzą się od gęsi łabędziowej (*Anser cygnoides*). Natomiast dwie kolejne populacje pochodzą od gęsi gęgawy (*Anser anser*) i kształtowały swoją odrębność głównie w XIX wieku. Natomiast gęsi garbonose przypuszcza się, że dotarły do Polski podczas najazdów mongolskich tj. w XIII wieku.

Gęsi garbonose (Ga)

Gęsiory garbonose (Ga) w 8 tygodniu osiągnęły masę ciała 3,92 kg a gęsi 3,34 kg. Natomiast w 12 tygodniu parametr ten wynosił odpowiednio 4,90 kg i 4,18 kg. Jednakże gęsi garbonose są średnio umięśnione i grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu chowu wynosiła 2,01 cm u gęsiorów i 1,93 cm u gęsi, przy długości grzebienia mostka wynoszącej odpowiednio 15,25 cm i 14,41 cm. Produkcji nieśna tych ptaków trwała 20 tygodni i w tym okresie zniosły ponad 50 jaj (53,26 sztuk) o średniej masie 174,5 g. Przy zestawieniu stadka w proporcji 1 gęsiory na 4 gęsi, zapłodnienie było bardzo dobre i wyniosło 94,28% a wskaźnik wylęgowości z jaj nałożonych 65,16 %. Gęsiory cechowały się lepszą przeżywalnością, wynoszącą w okresach wychowu 100 % i reprodukcji 98,68 %. Wskaźnik ten dla samic był gorszy odpowiednio o 6,19 p. p. i o 0,11 p. p.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 1. Para (samiec i samica) gęsi garbonosych (Ga), cechujących się przede wszystkim wyrostkiem czołowym usytuowanym między nasadą dzioba a czołem i wyraźnie zaznaczonym, zwisającym podgardlem

Gęsi garbonose (fot. 1 i 4) charakteryzują się upierzeniem białym lub łaciatym (o barwie rudobrazowej, szarej). Natomiast dziób i nogi o wyrazistej czerwonopomarańczowej lub żółtopomarańczowej barwie. Nie zaleca się tych ptaków do prowadzenia tuczu owsianego.

Gęsi pomorskie (Po)

W 8 tygodniu odchowu tempo wzrostu gęsi pomorskich (Po) było dobre i masa ciała gęsiorów wyniosła 4,11 kg i gęsi 3,58 kg, a po kolejnych czterech tygodniach wzrosła odpowiednio do 4,62 i 4,17 kg. Skrzydła i grzebień mostka były stosunkowo długie. W 12 tygodniu odchowu długość przedramienia wyniosła 15,76 cm u gęsiorów i 17,00 cm u gęsi, natomiast długość grzebienia mostka odpowiednio 16,93 i 14,95 cm (fot. 2). Okres produkcji jaj gęsi pomorskich (Po) trwał 20 tygodni i do tego tygodnia produkcji gęsi zniosły 52,31 jaj o średniej masie 177 g i przy zapłodnieniu 94,55 %. Gęsi te cechowały się dobrą przeżywalnością w okresie reprodukcji, średnia 95,8 %.

Fot. Rafał Zwierzyński

Fot. 2. Para (samiec i samica) gęsi pomorskich (Po) o białym upierzeniu i z pomarańczowo-czerwonym dziobem i łapami oraz długimi i wysoko osadzonymi skrzydłami

Gęsi rypińskie (Ry)

Gęsi rypińskie (Ry) w 12 tygodniu odchowu charakteryzowały się najmniejszą różnicą masy ciała między samcami (4,45 kg) a samicami (3,99 kg) oraz zwartą budową tułowia (długość grzebienia mostka 15,38 cm u gęsiorów i 14,69 cm u gęsi). Grubość mięśni piersiowych w 12 tygodniu odchowu wynosząca u samców 2,11 cm a u samic 2,03 cm, świadczy o ich bardzo dobrym uformowaniu (fot. 3). W ciągu 20 tygodni produkcji nieśnej gęsi te zniosły nieco powyżej 40 jaj (40,96 %) o dużej masie 183 g, cechujących się dobrym

wskaźnikiem wylęgowości z jaj nałożonych (94,72 %). Przeżywalność gęsi Ry w całym okresie badań wynosiła 97,94 %.

Fot. E. Gornowicz

Fot. 3. Para (samiec i samica) gęsi rypińskich (Ry), charakteryzujących się głównie białym opierzeniem, bywają osobniki z pojedynczymi szarymi piórami, pomarańczowo-czerwonym dziobem i łapami oraz szyją niezbyt długą, dobrze umięśnioną

Przeprowadzona w 2017 roku analiza zmienności cech użytkowych, reprodukcyjnych i jakości jaj wylęgowych hodowlanych populacji gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) utrzymywanych *in situ* w Stacji Zasobów Genetycznych Drobiu Wodnego w Dworzyskach (IZ PIB ZD Kołuda Wielka) wykazała, że wartości badanych parametrów kształtują się na dobrym, nieznacznie zróżnicowanym poziomie. Wskazuje to na prawidłowy przebieg prac hodowlanych. Populacje gęsi rypińskich (Ry), garbonosych (Ga) i pomorskich (Po) charakteryzują się wysokim wskaźnikiem przeżywalności oraz dobrymi przyrostami masy ciała, co szczególnie predysponuje je do chowu ekstensywnego: przydomowego, gospodarstw agroturystycznych czy chowu zgodnego z wymogami rolnictwa ekologicznego (fot. 4).

Fot. Ewa Gornowicz

Fot. 4. Gęsi garbonose (Ga) cechują się charakterystyczną sylwetką o białym lub łaciatym upierzeniu oraz czerwono-pomarańczowym lub żółto-pomarańczowym dziobem i łapami

Wyniki te wskazują, że badania należy kontynuować w następnych latach. Monitoring cech użytkowości w okresie wychowu, reprodukcji oraz ocena jakości jaj w kolejnych pokoleniach gęsi Ry, Ga i Po umożliwiłyby ocenę poziomu trwałości (dziedziczenie) niektórych cech charakterystycznych dla omawianych ras gęsi, co z kolei pozwoliłoby określić efektywność stosowanych programów hodowlanych w tych małych populacjach.